

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยของอาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มหาวิทยาลัยพายัพ รวมถึงความต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนในการผลิตผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยของอาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มหาวิทยาลัยพายัพ

3.1 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยของอาจารย์ และความต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนในการผลิตผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยของอาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มหาวิทยาลัยพายัพ จำนวน 27 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group) ระหว่างเดือนเมษายน 2558-เดือนธันวาคม 2558

3.2 ประชากร

อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มหาวิทยาลัยพายัพที่อยู่ในระหว่างปฏิบัติงานจริงเต็มเวลา จำนวน 54 คน โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้บริหารทั้งที่มี/ไม่มีผลงานผลงานวิชาการหรือผลงานวิจัย กลุ่มที่ 2 กลุ่มอาจารย์ที่ปฏิบัติงาน 5 ปีขึ้นไปและมีผลงานวิชาการหรือผลงานวิจัย กลุ่มที่ 3 กลุ่มอาจารย์ที่ปฏิบัติงาน 5 ปีขึ้นไปแต่ไม่มีผลงานวิชาการหรือผลงานวิจัย และกลุ่มที่ 4 กลุ่มอาจารย์ที่ปฏิบัติงานไม่ถึง 5 ปีทั้งที่มี/ไม่มีผลงานผลงานวิชาการหรือผลงานวิจัย

3.3 กลุ่มตัวอย่างและวิธีการเลือกกลุ่มอย่าง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างเพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึก

คณะผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 4 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย แบบการจับฉลากแล้วไม่คืนที่จากแต่ละกลุ่มๆ ละ 1 คนเพื่อนำข้อมูลที่ได้เป็นแนวข้อคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

กลุ่มตัวอย่างเพื่อสนทนากลุ่ม

ใช้กลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการสนทนากลุ่ม จำนวน 23 คน อ้างอิงจากการศึกษาของ Krueger และ Casey (2000) ที่กล่าวว่า ในการสนทนากลุ่ม จำนวนอาสาสมัครต่อกลุ่มที่ทำให้การสนทนากลุ่มมีประสิทธิภาพ คือ 6-8 คน ดังนั้นจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มละ 5-6 คน ดังนี้ กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้บริหารทั้งที่มี/ไม่มีผลงานผลงานวิชาการหรือผลงานวิจัย (จำนวน 5 คน) กลุ่มที่ 2 กลุ่มอาจารย์ที่ปฏิบัติงาน 5 ปีขึ้นไปและมีผลงานวิชาการหรือผลงานวิจัย (จำนวน 6 คน) กลุ่มที่ 3 กลุ่มอาจารย์ที่ปฏิบัติงานไม่ถึง 5 ปีแต่ไม่มีผลงานวิชาการหรือผลงานวิจัย (จำนวน 6 คน) กลุ่มที่ 4 กลุ่มอาจารย์ที่ปฏิบัติงานไม่ถึง 5 ปีทั้งที่มี/ไม่มีผลงานผลงานวิชาการหรือผลงานวิจัย (จำนวน 6 คน) คัดเลือกเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยคำนึงถึงคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยในกลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ 3 และกลุ่มที่ 4 มีจำนวนอาสาสมัครที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้มากกว่าจำนวนที่ต้องการ คณะผู้วิจัยจึงทำการคัดเลือกโดยการจับฉลากแบบไม่คืนที่ เพื่อป้องกันอคติที่อาจเกิดขึ้นจากการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาข้อมูลเบื้องต้นในการจัดทำแนวข้อคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม ขั้นตอนที่สองดำเนินการสนทนากลุ่มโดยใช้แนวข้อคำถามจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยประกอบไปด้วย

เครื่องมือสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก

ใช้แนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured questions) ที่คณะผู้วิจัยทำขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม ประกอบไปด้วยข้อคำถามหลักดังนี้

1. อาจารย์มีความคิดเห็นอย่างไรต่อการผลิตผลงานวิชาการและผลงานวิจัย
2. มีปัจจัยใดบ้างที่สนับสนุนให้อาจารย์อยากผลิตผลงานวิชาการและผลงานวิจัย
3. มีปัจจัยใดบ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการผลิตผลงานวิชาการและผลงานวิจัย
4. อาจารย์มีข้อเสนอแนะอะไรเกี่ยวกับการผลิตผลงานวิชาการและผลงานวิจัย

เครื่องมือสำหรับการสนทนากลุ่ม

ใช้แนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured questions) ที่คณะผู้วิจัยทำขึ้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบไปด้วยข้อคำถามหลักดังนี้

1. อาจารย์มีความคิดเห็นอย่างไรต่อการผลิตผลงานวิชาการและผลงานวิจัย
  - 1.1 ความคิดเห็นด้านบวก
  - 1.2 ความคิดเห็นด้านลบ
2. มีปัจจัยใดบ้างที่สนับสนุนให้อาจารย์อยากผลิตผลงานวิชาการและผลงานวิจัย
  - 2.1 ปัจจัยภายใน
  - 2.2 ปัจจัยภายนอก
3. มีปัจจัยใดบ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการผลิตผลงานวิชาการและผลงานวิจัย
  - 3.1 ปัจจัยภายใน
  - 3.2 ปัจจัยภายนอก
4. ข้อเสนอแนะที่กระตุ้นให้เกิดเกี่ยวกับการผลิตผลงานวิชาการและผลงานวิจัย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. คณะผู้วิจัยทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำแนวข้อคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured questions) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก
2. ภายหลังกการสัมภาษณ์เชิงลึก คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาประเด็นหลักมาเป็นแนวทางในการสร้างแนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured questions) สำหรับการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตผลงานวิชาการและผลงานวิจัยของอาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค

ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

คณะผู้วิจัยใช้การพิจารณาร่วมกันของทีมวิจัยในตรวจสอบความตรงภายในของข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม

3.5 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1. ขออนุญาตคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิคเพื่อเก็บข้อมูลวิจัย
2. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้

3. ก่อนการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม คณะผู้วิจัยจะมีการทบทวนและฝึกทักษะในการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของคณะผู้วิจัย

4. ขออนุญาตและชี้แจงรายละเอียดการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างพร้อมทั้งลงนามในเอกสารยินยอมเข้าการเข้าร่วมวิจัย โดยแจ้งให้ผู้ถูกวิจัยว่าสามารถถอนตัวได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลกระทบใดๆ

5. สุ่มตัวอย่าง จำนวน 4 คนจากแต่ละกลุ่ม ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นตามแนวคำถามกึ่งโครงสร้างที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้เวลาคนละ 1-1.30 ชั่วโมง

6. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนำมาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามกึ่งโครงสร้างสำหรับการสนทนากลุ่ม

7. แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่มๆ ละ 5-6 คนตามคุณสมบัติที่กำหนด ทำการสนทนากลุ่ม โดยเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นตามแนวคำถามกึ่งโครงสร้างที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น กลุ่มละ 1-1.30 ชั่วโมง

8. คณะผู้วิจัยขออนุญาตกลุ่มตัวอย่างบันทึกเทปการสนทนากลุ่ม

9. ถอดเทปและวิเคราะห์ข้อมูล

3.6 วิธีการรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์เชิงลึก

คณะผู้วิจัยทำการจับฉลากแบบไม่คืนที่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 4 คนจาก 4 กลุ่มตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกตามแนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured questions) ที่คณะผู้วิจัยทำขึ้นเองจากการทบทวนวรรณกรรม โดยใช้เวลา 1-1.30 ชั่วโมงต่อคน มีการบันทึกเสียงการสนทนาและการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรโดยคณะผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์เอง

การสนทนากลุ่ม

ภายหลังการสนทนาเชิงลึก คณะผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำข้อคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยทำการนัดเวลากลุ่มตัวอย่างที่ถูกคัดเลือก โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้เพื่อสนทนากลุ่มตามแนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured questions) ที่คณะผู้วิจัยทำขึ้นเองจากการข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้เวลากลุ่มละ 1 ชั่วโมง มีการบันทึกเสียงการสนทนาและการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้สังเกตซึ่งเป็นทีมผู้วิจัย จำนวน 1 คน

3.7 วิธีการตรวจสอบคุณภาพผลการวิจัย

1. ความน่าเชื่อถือ (Credibility) ภายหลังจากสัมภาษณ์เชิงลึกหรือสนทนากลุ่มในแต่ละครั้งเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบกับกลุ่มตัวอย่างวิจัย เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างยืนยันว่าได้กล่าวถึงหรือประสบการณ์ที่กล่าวถึงเป็นเช่นนั้นจริง ๆ

2. ความเชื่อมั่น (Consistency) คณะผู้วิจัยมีการอธิบายถึงวิธีการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูลทุกขั้นตอนโดยละเอียด เพื่อให้ให้นักวิจัยท่านอื่นที่สนใจทำการศึกษาประเด็นที่คล้ายคลึงกันนี้สามารถนำไปใช้ได้และผลวิจัยไม่แตกต่างกันหรือขัดแย้งกัน

3. การถ่ายโอนผลการวิจัย (Transferability) เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยสถาบัน ศึกษาเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่ม ดังนั้นอาจมีข้อจำกัดในการนำผลการวิจัยไปใช้หรือไปอธิบายในกลุ่มประชากรหรือผู้ที่มีประสบการณ์คล้ายกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างโดยตรง

4. ความเป็นปรนัย (Objectivity) คณะผู้วิจัยหลีกเลี่ยงความอคติอาจเกิดขึ้นได้ทุกขั้นตอนของการวิจัย ดังนี้ มีการประชุมปรึกษาหารือและทำความเข้าใจในขั้นตอนของการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มถึงบทบาทหน้าที่ของผู้สัมภาษณ์หรือนำกลุ่มสนทนา เพื่อป้องกันการไม่นำความคิดหรือทัศนคติของผู้วิจัยเข้าไปปะปนกับความคิดของกลุ่มตัวอย่างเนื่องจากนักวิจัยถือเป็นเครื่องมือหนึ่งในกระบวนการวิจัย มีการตรวจสอบผลการวิจัย โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มในประเด็นเดียวกัน เพื่อเป็นการยืนยันข้อมูลที่ได้ และมีการพิจารณาความครอบคลุมของข้อมูลที่ได้ในขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งจะนำไปพร้อมๆ กับการเก็บข้อมูล

3.8 การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง

คณะผู้วิจัยได้รับอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมของการวิจัยในมนุษย์ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นอกจากนี้คณะผู้วิจัยมีการชี้แจงเกี่ยวกับขั้นตอนการวิจัยและชี้แจงต่อกลุ่มตัวอย่างว่าข้อมูลที่ได้จะเก็บเป็นความลับ ไม่เปิดเผยชื่อ และไม่มีผลต่อการประเมินผลการปฏิบัติงาน การนำเสนอข้อมูลจะนำเสนอในภาพรวม พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างมีโอกาสตัดสินใจเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมการวิจัย และสามารถถอนตัวได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลกระทบใดๆ

3.9 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ Thematic Analysis โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มที่ถอดความจากเครื่องบันทึกเสียง และการบันทึกภาคสนามมาทบทวน
2. นำข้อมูลกลับมาอ่านทบทวนหลายครั้ง เพื่อจับประเด็นที่สำคัญ (coding) แบบบรรทัดต่อบรรทัด (line by line) ทั้งในลักษณะข้อความหรือประโยคที่สำคัญที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
3. รวบรวมข้อความหรือประโยคที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันมาไว้ในกลุ่มเดียวกัน แล้วตั้งชื่อกลุ่มย่อยภายใต้คำสำคัญ (sub-theme) เพื่อตอบคำถามการวิจัย
4. รวบรวมเรียงเรียงประเด็นกลุ่มย่อยมาสร้างหัวข้อสรุปและกลุ่มหัวข้อสรุป จัดทำเป็นประเด็นหลักที่ค้นพบ (theme)
4. นำประเด็นหลักไปตรวจสอบความถูกต้องกับกลุ่มตัวอย่าง (Peer debriefing)